

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

РЯБУШКА Л. Б., КОЙЛО В. В.

УДК 336.14:332

Рябушка Л. Б., Койло В. В. Аналітична оцінка фінансової спроможності місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів

У статті викладені концептуальні засади функціонування місцевих бюджетів, їх роль, значення та мета в соціально-економічному розвитку держави та регіонів. Основним завданням дослідження є вдосконалення теоретико-методологічних засад оцінки фінансової спроможності місцевих бюджетів як інструменту соціально-економічного розвитку регіонів і розробка практичних рекомендацій щодо стратегічних напрямів фінансового забезпечення регіонального розвитку. Запропонована модель оцінки фінансової спроможності місцевого бюджету в забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону ґрунтується на показниках бюджетного потенціалу, фінансового потенціалу населення, інвестиційного потенціалу регіону. Обґрунтовано важливість реформування місцевих бюджетів як основної складової соціально-економічного розвитку території через застосування стратегічних напрямків фінансового забезпечення місцевих бюджетів з абсолютним, середнім, низьким і кризовим рівнями фінансової спроможності.

Ключові слова: фінансова достатність, дієздатність, стійкість, спроможність, регіон, стратегія розвитку.

Рис.: 4. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 13.

Рябушка Людмила Борисівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Українська академія банківської справи Національного банку України (вул. Петропавлівська, 57, Суми, 40030, Україна)

E-mail: ryabushka_lyuda@ukr.net

Койло Вікторія Василівна – магістрант, Українська академія банківської справи Національного банку України (вул. Петропавлівська, 57, Суми, 40030, Україна)

E-mail: vitulka2009@mail.ru

УДК 336.14:332

Рябушка Л. Б., Койло В. В. Аналитическая оценка финансовой способности местных бюджетов в обеспечении социально-экономического развития регионов

В статье изложены концептуальные основы функционирования местных бюджетов, их роль, значение и цель в социально-экономическом развитии государства и регионов. Основной задачей исследования является совершенствование теоретико-методологических основ оценки финансовой способности местных бюджетов как инструмента социально-экономического развития регионов и разработка практических рекомендаций по стратегическим направлениям финансового обеспечения регионального развития. Предложенная модель оценки финансовой способности местного бюджета в обеспечении социально-экономического развития региона основывается на показателях бюджетного потенциала, финансового потенциала населения, инвестиционного потенциала региона. Обоснована важность реформирования местных бюджетов как основной составляющей социально-экономического развития территорий путем применения стратегических направлений финансового обеспечения местных бюджетов с абсолютным, средним, низким и кризисным уровнями финансовой способности.

Ключевые слова: финансовая достаточность, дееспособность, устойчивость, способность, регион, стратегия развития.

Рис.: 4. **Табл.:** 4. **Библ.:** 13.

Рябушка Людмила Борисовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, Украинская академия банковского дела Национального банка Украины (ул. Петропавловская, 57, Сумы, 40030, Украина)

E-mail: ryabushka_lyuda@ukr.net

Койло Виктория Васильевна – магистрант, Украинская академия банковского дела Национального банка Украины (ул. Петропавловская, 57, Сумы, 40030, Украина)

E-mail: vitulka2009@mail.ru

UDC 336.14:332

Ryabushka L. B., Koylo V. V. Analytical Assessment of Financial Ability of Local Budgets to Ensure Socio-Economic Development of Regions

The article describes conceptual grounds of functioning of local budgets, their role, importance and aim in socio-economic development of the state and its regions. The main task of the study is improvement of theoretical and methodological grounds for assessment of financial capability of local budgets as an instrument of socio-economic development of regions and development of practical recommendations on strategic directions of financial provision of regional development. The proposed model of assessment of ability of a local budget to ensure socio-economic development of a region is based on indicators of the budget potential, financial potential of the population and investment potential of the region. The article justifies importance of re-formation of local budgets as a main component of socio-economic development of territories through application of strategic directions of financial provision of local budgets with absolute, average, low and crisis levels of financial capacity.

Key words: financial sufficiency, capability, stability, capacity, region, development strategy.

Pic.: 4. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 13.

Ryabushka Lyudmyla B. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Finance, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine (vul. Petropavlivska, 57, Sumy, 40030, Ukraine)

E-mail: ryabushka_lyuda@ukr.net

Koylo Viktoriya V. – Graduate Student, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine (vul. Petropavlivska, 57, Sumy, 40030, Ukraine)

E-mail: vitulka2009@mail.ru

Місцеві бюджети відіграють важливу роль у забезпеченні макроекономічної стабільності держави, реалізації соціальних програм. Питання оцінки соціально-економічного розвитку регіонів на основі фінансової спроможності місцевих бюджетів є не досить новим, проте актуальним і зумовлено тим

фактом, що основною проблематикою місцевих бюджетів України залишається низький рівень їх самостійності та фінансової незалежності.

Взагалі проблематика місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку окреслена як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Окремі

аспекти впливу місцевих бюджетів на фінансове забезпечення регіонального розвитку обґрунтовані в роботах І. С. Чугунова [1], Є. О. Балацького [2], Т. А. Васильєвої [3], В. В. Іванова [4], Н. В. Апатової [5], І. М. Камінської [6], Н. Ю. Велентейчика [7], О. М. Стасюка [8], Л. О. Уманець [9], І. М. Боярко [10] та інших.

Однак, віддаючи належне наявним науковим дослідженням зарубіжних і вітчизняних учених з окресленої проблематики, слід зазначити, що існує необхідність у підвищенні теоретико-методологічного рівня подальших наукових досліджень до обґрунтування ролі та значення місцевих бюджетів як інструменту соціально-економічного розвитку регіонів.

Метою роботи є вдосконалення теоретико-методологічних засад до оцінки фінансової спроможності місцевих бюджетів як інструменту соціально-економічного розвитку регіонів і розробка практичних рекомендацій стратегічних напрямків регіонального розвитку фінансового забезпечення.

Місцеві бюджети, які є найбільш численною ланкою бюджетної системи, посідають одне з центральних місць в економічній системі держави. На рівні місцевих бюджетів зосереджується значна частина державних фінансових ресурсів, насамперед – соці-

альної спрямованості. Основною складовою багатопланової ролі місцевих бюджетів є те, що вони залишаються важливим чинником економічного розвитку регіонів і соціального забезпечення населення. Концептуалізація всіх компонентів даної ланки бюджетної системи складає собою цілий комплекс, який відображається у визначенні об'єкта та суб'єктів предмета дослідження, мети, функцій, принципів, що виконують місцеві бюджети, завдань, ролі та інструментів впливу на соціально-економічний розвиток, що представлено на *рис. 1*.

За оцінками експертів, існування істотних протиріч у нормативно-законодавчій базі, неузгодженість термінологічного апарату; відсутність чіткого розподілу повноважень між центральними органами влади та місцевого самоврядування, надмірна централізація повноважень; нестабільність джерел формування доходів місцевих бюджетів; низький рівень фінансової незалежності та автономності, відсутність ефективного механізму бюджетного регулювання; недосконалість міжбюджетних відносин, що зумовлена їх невідповідністю сучасним процесам соціально-економічного розвитку залишаються сучасними проблемами функціонування бюджетів [3, 10]. Вищезазначене обумовлює об'єктивну необхідність у розробці наукового обґрунтування методичного інструментарію до оцінки фінансової спро-

Об'єкти: централізовані фонди фінансових ресурсів місцевого рівня, призначені для реалізації завдань і функцій, що покладаються на органи місцевого самоврядування	Мета: задоволення суспільних інтересів і потреб громади; сприяння соціально-економічному розвитку адміністративно-територіальних утворень	Суб'єкти: органи державної влади, органи виконавчої влади, місцевого самоврядування та громадські організації
Завдання: залучення населення до участі у вирішенні питань місцевого та загальнодержавного значення; володіння, використання та управління комунальною власністю; забезпечення комплексного соціально-економічного та культурного розвитку відповідної території; надання соціальних послуг населенню; охорона прав, свобод і законних інтересів громадян; соціальний захист населення, сприяння працевлаштуванню громадян; захист прав місцевого самоврядування		Функції: формування грошових фондів для забезпечення діяльності місцевих органів влади; розподіл і використання грошових коштів між галузями економіки; контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємств, організацій, установ; наближення надання державних послуг безпосередньо до їх споживачів; забезпечення соціально-економічного розвитку території
	Принципи: розмежування функцій і повноважень; надання власних доходів місцевому самоврядуванню; самостійність; стимулювання збільшення доходів; здійснення контролю за використанням ресурсів; гласність і відкритість у формуванні та використанні ресурсів	
Значення та роль		
Місцеві фінанси	Економічна система держави	Державні фінанси
Впливають на: фінансову базу органів місцевого самоврядування; джерела фінансування програм соціально-економічного розвитку регіону; інвестиційну спроможність регіону. Інструмент: регулювання дефіциту / профіциту бюджету; регулювання фінансової стійкості бюджету; регулювання галузевої інфраструктури економіки регіону	Впливають на: розвиток децентралізації; фінансову стабільність; стійкість економічного зростання; розвиток демократичних відносин; добробут населення. Інструмент: перерозподіл ВВП; регулювання макроекономічних показників і бюджетної політики	Впливають на: ефективність бюджетного процесу; джерела фінансування делегованих державою видатків; джерела фінансування загальнодержавних програм. Інструмент: вирівнювання фінансової забезпеченості та регулювання соціально-економічного розвитку

Рис. 1. Концептуалізація місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку

можності місцевих бюджетів, як інструменту соціально-економічного розвитку. Критичний аналіз наукових праць дає загальне уявлення про існуючі методики оцінки впливу місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток регіонів. Так, російським науковцем В. В. Івановим [4] запропоновано методику оцінки впливу міжбюджетних трансфертів на соціально-економічний розвиток регіонів. У праці [5] Н. В. Апатова представлено модель оцінки ефективності місцевих бюджетів, що базується на розрахунку фінансової продуктивності місцевого бюджету, економічній та соціальній ефективності й збалансованості місцевого бюджету по власних доходах. До безперечних переваг роботи [6] слід віднести всебічний аналіз фінансової спроможності соціально-економічного розвитку регіону, а саме: здатності регіону до збалансованого задоволення потреб, забезпечення соціально-економічного розвитку, що базується на фінансовій достатності, дієздатності та стійкості всіх суб'єктів фінансово-економічних відносин. Н. Ю. Велентейчик пропонує у своїй праці [7] рейтинговий аналіз місцевих бюджетів на підставі розрахованого зведеного стандартизованого показника. У наукових доробках О. М. Стасюка [8] конкурентоспроможність регіонів України представлена з позицій інтегральної оцінки. Проаналізовані методики мають позитивні новітні моменти, які доречно використовувати в подальших дослідженнях.

На основі систематизації наукових підходів запропоновано модель (рис. 2).

Методика охоплює декілька етапів. На *першому* відбувається формування системи груп показників у розрізі напрямів дослідження фінансової спроможності місцевих бюджетів: фінансової достатності, дієздатності та стійкості. Побудова матриць вихідних даних. *Другий етап* – стандартизація показників з метою оцінки впливу стимуляторів і дестимуляторів на соціально-економічний розвиток регіонів. На *третьому етапі* проводиться розрахунок рейтингових оцінок місцевих бюджетів за напрямками фінансової достатності, дієздатності та стійкості в розрізі кожної групи. *Четвертий етап* – розрахунок фінансової достатності (I_x), дієздатності (I_y) та стійкості (I_z) місцевого бюджету. На *п'ятому етапі* відбувається розрахунок інтегрального показника фінансової спроможності місцевого бюджету, на *шостому* – групування регіонів за рівнем фінансової спроможності місцевих бюджетів, на *сьомому* – графічна інтерпретація фінансової спроможності місцевого бюджету.

Групування місцевих бюджетів України за рівнем фінансової спроможності місцевих бюджетів пропонується здійснювати на основі створення конкретних меж, розрахованих на шостому етапі моделі оцінки фінансової спроможності. За результатами дослідження фінансову спроможність місцевих бюджетів слід класифікувати за такими групами: абсолютна, середня, низька та кризова (табл. 1).

Практична апробація моделі оцінки фінансової спроможності місцевого бюджету в забезпеченні со-

ціально-економічного розвитку регіону здійснено на основі статистичної інформації [9, 10, 11].

Таблиця 1

Групування місцевих бюджетів України за рівнем фінансової спроможності місцевих бюджетів

Значення рейтингу регіону (I_{xyzi})	Рівень фінансової спроможності
$I_{xyzi} \geq 0,2929$	Абсолютний
$0,2929 > I_{xyzi} \geq 0,2472$	Середній
$0,2472 > I_{xyzi} \geq 0,2015$	Низький
$I_{xyzi} < 0,2015$	Кризовий

Розрахунок інтегрального показника фінансової спроможності місцевих бюджетів України за період 2006 – 2012 рр. представлено в табл. 2.

Результати розрахунку інтегрального показника дозволили класифікувати місцеві бюджети на стабільно спроможні та нестабільно спроможні. Так, стабільно спроможними в період 2006 – 2012 рр. були місцеві бюджети: Дніпропетровської, Донецької областей та м. Києва (абсолютна спроможність), Запорізька, Одеська області мали середній рівень фінансової спроможності, АРК, м. Севастополь – низький рівень фінансової спроможності, Житомирська, Рівненська та Чернівецька області перебували на кризовому рівні, а решта – нестабільно спроможні. Графічна інтерпретація розвитку рівня фінансової спроможності місцевих бюджетів України представлена на рис. 3 і дозволяє зазначити, що у 2008 р. рівень фінансової спроможності місцевих бюджетів України був абсолютним, а у 2010 р. – кризовим. Графічна інтерпретація середнього рівня фінансової достатності, дієздатності та стійкості місцевих бюджетів України за період 2006 – 2012 р. зображена на рис. 4 та показує, що найвище значення має середній рівень фінансової достатності місцевих бюджетів – (0,3189), чого не можна стверджувати про фінансову дієздатність, яка є критичною – (0,0769), середнє значення фінансової стійкості місцевих бюджетів у межах (0,3094).

Саме темпи зростання фінансової достатності, дієздатності та стійкості місцевих бюджетів за період 2006 – 2012 рр. дозволяють оцінити динаміку, причини, резерви та потреби регіонів у забезпечення соціально-економічного розвитку (табл. 3). Так, темп зростання фінансової достатності, як динамічний показник місцевих бюджетів, зафіксований майже у всіх регіонах. Проте найбільше його значення протягом семи років було характерне для Сумської, Рівненської, Донецької областей за рахунок зростання власних доходів місцевих бюджетів і підвищення інвестиційної активності в регіонах. Зменшення фінансової достатності відбулось в Дніпропетровській області внаслідок зменшення рівня децентралізації місцевого бюджету, низького рівня ділової активності населення регіону, недостатнього обсягу інвестицій в основний капітал на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та комунальні послуги.

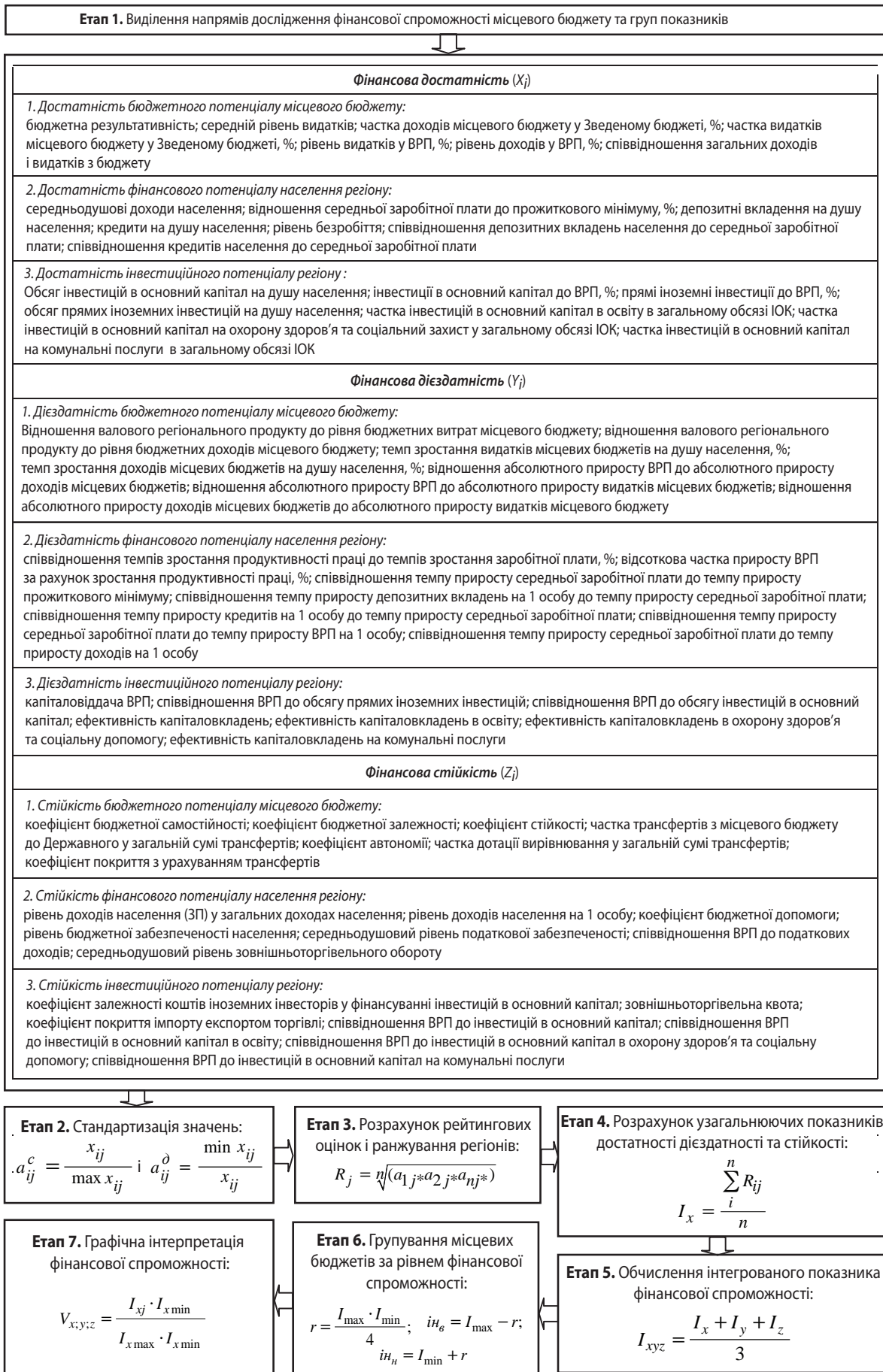

Рис. 2. Модель оцінки фінансової спроможності місцевого бюджету у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону

Інтегральний показник фінансової спроможності місцевих бюджетів

Місцевий бюджет	Інтегральний показник фінансової спроможності місцевих бюджетів ($I_{\text{хуз}}$)													
	2006	рей-тинг	2007	рей-тинг	2008	рей-тинг	2009	рей-тинг	2010	рей-тинг	2011	рей-тинг	2012	рей-тинг
АРК	0,165	11	0,295	20	0,361	16	0,119	19	0,127	15	0,231	10	0,167	13
Вінницька	0,141	18	0,427	3	0,407	9	0,299	3	0,085	22	0,194	21	0,161	18
Волинська	0,125	25	0,332	16	0,361	17	0,107	22	0,045	27	0,205	16	0,140	22
Дніпропетровська	0,242	3	0,455	1	0,416	8	0,309	2	0,189	4	0,300	5	0,286	2
Донецька	0,247	2	0,440	2	0,482	4	0,346	1	0,289	1	0,330	1	0,237	4
Житомирська	0,132	22	0,222	27	0,365	14	0,058	27	0,148	12	0,086	27	0,079	27
Закарпатська	0,132	23	0,293	21	0,366	13	0,087	26	0,131	14	0,238	6	0,135	25
Запорізька	0,204	4	0,295	19	0,506	3	0,244	12	0,178	6	0,210	14	0,221	6
Івано-Франківськ	0,133	21	0,265	23	0,336	22	0,097	25	0,100	21	0,205	17	0,151	21
Київська	0,165	12	0,281	22	0,336	23	0,257	10	0,190	3	0,367	2	0,222	5
Кіровоградська	0,148	14	0,377	9	0,352	19	0,104	24	0,140	13	0,193	22	0,152	20
Луганська	0,194	5	0,425	4	0,511	2	0,260	9	0,114	18	0,179	23	0,164	15
Львівська	0,165	10	0,355	13	0,356	18	0,287	4	0,156	9	0,366	3	0,163	16
Миколаївська	0,174	9	0,394	7	0,346	21	0,276	6	0,175	7	0,236	8	0,207	7
Одеська	0,178	8	0,390	8	0,440	6	0,236	13	0,179	5	0,217	13	0,179	11
Полтавська	0,189	6	0,417	5	0,347	20	0,153	16	0,057	24	0,200	20	0,250	3
Рівненська	0,137	19	0,260	24	0,373	11	0,124	18	0,064	24	0,143	25	0,138	24
Сумська	0,144	16	0,413	6	0,426	7	0,109	21	0,103	19	0,229	11	0,177	12
Тернопільська	0,120	26	0,337	15	0,262	27	0,279	5	0,051	26	0,200	19	0,158	19
Харківська	0,180	7	0,360	12	0,272	26	0,154	15	0,149	10	0,236	9	0,188	8
Херсонська	0,128	24	0,241	25	0,367	12	0,273	7	0,122	16	0,145	24	0,140	23
Хмельницька	0,143	17	0,374	11	0,362	15	0,252	11	0,148	11	0,219	12	0,165	14
Черкаська	0,136	20	0,377	10	0,459	5	0,106	23	0,083	23	0,237	7	0,182	9
Чернівецька	0,114	27	0,314	17	0,328	25	0,266	8	0,102	20	0,117	26	0,113	26
Чернігівська	0,147	15	0,226	26	0,381	10	0,117	20	0,165	8	0,206	15	0,180	10
м. Київ	0,255	1	0,346	14	0,515	1	0,218	14	0,236	2	0,310	4	0,330	1
м. Севастополь	0,158	13	0,306	18	0,330	24	0,132	17	0,117	17	0,202	18	0,162	17

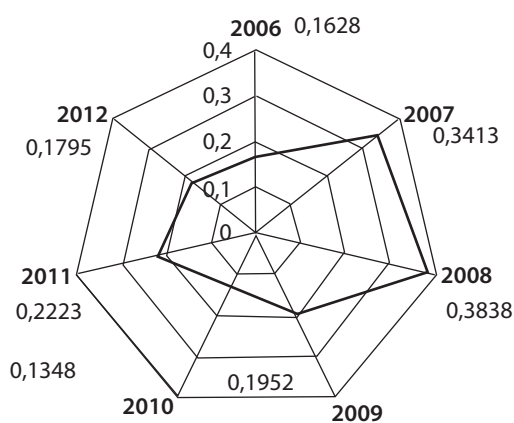

Рис. 3. Розвиток рівня фінансової спроможності місцевих бюджетів України

Рис. 4. Середній рівень фінансової достатності, дієздатності та стійкості місцевих бюджетів

Темп зростання фінансової дієздатності місцевих бюджетів за період 2006 – 2012 рр. засвідчує значне зменшення бюджетного потенціалу за рахунок скорочення валового регіонального продукту до рівня доходів і витрат місцевого бюджету, темпів зростання видатків місцевих бюджетів на душу населення, доходів місцевих бюджетів

на душу населення; фінансового потенціалу населення внаслідок зменшення продуктивності праці, скорочення темпів приросту середньої заробітної плати до темпу приросту прожиткового мінімуму, зменшення темпів приросту депозитів і кредитів на душу населення до темпів приросту середньої заробітної плати; та інвестиційно-

го потенціалу регіону в результаті зменшення рівня ВРП до обсягу прямих іноземних інвестицій, ефективності капіталовкладень в освіту, в охорону здоров'я, соціальну допомогу, та капіталовкладень на комунальні послуги.

Темп зростання фінансової стійкості місцевих бюджетів демонструє поліпшення показників бюджетного потенціалу, фінансового потенціалу населення та інвестиційного потенціалу регіонів в цілому по Україні. Найбільший темп зростання фінансової стійкості місцевих бюджетів зафіксований в Черкаській, Чернівецькій та Волинській областях. Для Донецької області було характерне зменшення рівня фінансової стійкості, зумовлене високим рівнем наданих трансфертів з Державного бюджету, що негативно впливає на рівень фінансової незалежності та автономності місцевого бюджету.

Отже, результати проведеного аналізу підкреслюють нерівномірність регіонального розвитку. Усі місцеві бюджети України за період 2006 – 2012 рр. знизили рівень фінансової дієздатності, причому в сімнадцяти регіонах рівень фінансової спро-

можності залишається кризовим. Результати практичної апробації моделі оцінки фінансової спроможності місцевого бюджету в забезпеченні соціально-економічного стану регіонів зумовлюють розробку практичних рекомендацій до впровадження стратегічних напрямів фінансового забезпечення регіонального розвитку (табл. 4). Вибір найбільш оптимальної стратегії фінансового забезпечення регіонів повинен базуватись на врахуванні рівня фінансової спроможності місцевих бюджетів, впровадженні програмно-цільового методу планування та виконання доходів і видатків.

Виходячи з міжнародного досвіду, необхідно запровадити «інтегровану» систему моніторингу та бенчмаркінгу результативності з метою оцінки роботи органів місцевої влади, застосовуючи рейтингову систему показників.

ВИСНОВКИ

Місцеві бюджети відіграють важливу роль у фінансуванні суспільних послуг, насамперед, соціального спрямування. Проте низький рівень децентралізації,

Таблиця 3

Темп зростання фінансової достатності, дієздатності та стійкості місцевих бюджетів України, %

№	Місцевий бюджет	Темп зростання фінансової достатності	Темп зростання фінансової дієздатності	Темп зростання фінансової стійкості
1	АРК	128,50	43,54	116,26
2	Вінницька	125,14	47,90	131,89
3	Волинська	117,39	45,56	179,65
4	Дніпропетровська	95,71 (min)	55,48	118,08
5	Донецька	130,97	45,85	88,79 (min)
6	Житомирська	117,99	23,77 (min)	152,03
7	Закарпатська	104,47	43,37	166,95
8	Запорізька	129,87	24,57	102,42
9	Івано-Франківська	127,54	42,64	150,86
10	Київська	126,76	55,69	125,92
11	Кіровоградська	122,68	46,92	114,68
12	Луганська	130,68	41,76	110,89
13	Львівська	127,87	44,41	108,64
14	Миколаївська	120,61	50,62	113,12
15	Одеська	119,95	46,25	107,55
16	Полтавська	127,87	52,98	116,89
17	Рівненська	134,04	38,96	129,63
18	Сумська	141,07 (max)	47,69	131,88
19	Тернопільська	124,20	47,70	177,66
20	Харківська	130,85	46,66	97,58
21	Херсонська	120,58	39,64	161,16
22	Хмельницька	119,92	48,92	123,15
23	Черкаська	126,71	46,94	198,11 (max)
24	Чернівецька	115,23	44,04	183,36
25	Чернігівська	122,86	45,53	126,66
26	м. Київ	108,44	64,31 (max)	168,27
27	м. Севастополь	110,39	42,61	173,23

фінансова залежність від державного бюджету та низький рівень управління місцевими бюджетами обумовлює об'єктивну необхідність у розробці наукового обґрунтування методичного інструментарію до оцінки фінансової спроможності місцевих бюджетів як інструменту соціально-економічного розвитку. Запропонована модель надає нові можливості оцінки ефективності використан-

ня фінансових ресурсів місцевих бюджетів, залучення вітчизняних і зарубіжних інвесторів до регіонального розвитку, дозволяє порівняти рівень соціально-економічного розвитку регіонів. Важливою складовою вдосконалення фінансової спроможності є застосування міжнародних підходів щодо забезпечення фінансової достатності, дієздатності та стійкості місцевих бюджетів. ■

Таблиця 4

Стратегічні напрямки фінансового забезпечення місцевих бюджетів

Рівень фінансової спроможності місцевого бюджету	Вид стратегії
Абсолютний (Дніпропетровська, Донецька обл., м. Київ)	Стратегія оптимального розвитку. 1. Донецька область має всі можливості удосконалення дієздатності та стійкості, необхідно забезпечити достатність. 2. Для м. Києва доцільно розвивати дієздатність та стійкість (нарощення власних доходів), удосконалити достатність. 3. Дніпропетровська область має нарощувати фінансову достатність, дієздатність та стійкість. <i>(Зміцнення конкурентоспроможності та отримання переваг за рахунок стабільного зростання виробництва на основі модернізації)</i>
Середній (Запорізька, Одеська обл.)	Стратегія збалансованого розвитку. 1. Одеська область потребує фінансової достатності та стійкості, цьому має сприяти гарний рівень дієздатності. 2. Запорізька область має нарощувати фінансову достатність, дієздатність та стійкість. <i>(Максимально можливе ефективне використання ресурсів бюджету, прогнозування альтернативних варіантів подальшого забезпечення місцевих бюджетів)</i>
Низький (АРК, м. Севастополь)	Стратегія інноваційного розвитку. 1. АРК має нарощувати фінансову достатність, дієздатність та стійкість. 2. м. Севастополь має забезпечити всі ресурсні аспекти спроможності (нарощення власної бази доходів, підвищення інвестиційної привабливості) <i>(Необхідним є формування сприятливого інвестиційного клімату, децентралізація управління, обачливість у прийнятті рішень, постійний фінансовий контроль, впровадження моніторингу, бенчмаркінгу результативності та середньострокового планування видатків. Слід допомогти з Державного бюджету більш раціонально використовувати, направляти в капітальні інвестиційні проекти)</i>
Кризовий (Житомирська, Рівненська, Чернівецька обл.)	Стратегія стабілізаційного розвитку. 1. Чернівецька область повинна забезпечити достатність та стійкість, для них є характерною дієздатність, тобто необхідно розвивати потенціал нарощення дохідної бази. 2. Житомирська та Рівненська області мають нарощувати фінансову достатність, дієздатність та стійкість. <i>(Згортання нерентабельних і застарілих виробництв, технічне переозброєння економіки)</i>
Решта областей	Протекційна стратегія розвитку. 1. Вінницька, Київська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька області потребують достатності та стійкості, цьому має сприяти гарний рівень дієздатності. 2. Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Луганська, Полтавська, Харківська, Херсонська та Черкаська області мають нарощувати фінансову достатність, дієздатність та стійкість. 3. Миколаївська область повинна забезпечити достатність та стійкість, для них є характерною дієздатність, тобто необхідно розвивати потенціал нарощення дохідної бази. 4. Сумська, Кіровоградська та Чернігівські області мають забезпечити всі ресурсні аспекти спроможності (нарощення власної бази доходів, підвищення інвестиційної привабливості). <i>(Високий рівень бюджетної підтримки. Необхідність вибору одного конкретного тактичного напрямку для досягнення максимально ефективного результату та позитивних зрушень)</i>

ЛІТЕРАТУРА

1. **Чугунов І. С.** Бюджетна політика як складова соціально-економічного розвитку країни / І. С. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 5. – С. 131.
 2. **Балацький Є. О.** Місцеві бюджети як визначальна ланка місцевих фінансів / Є. О. Балацький // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія Економіка. – 2010. – № 176. – С. 268 – 277.
 3. **Васильєва Т. А.** Сучасні проблеми реформування місцевих бюджетів в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/> – 17.03.2013. – Назва з екрану.

4. **Іванов В. В.** Теория и практика межбюджетных отношений : монография / В. В. Иванов / Библиотека Российской академии наук. – С-Пб. : БАН; Нестор-История, 2010. – 228 с.
 5. **Апатова Н. В.** Оцінка ефективності місцевих бюджетів / Н. В. Апатова // Економіка регіонів. – 2010.– № 4. – С.15 – 22.
 6. **Камінська І. М.** Фінансова спроможність регіону: діагностика та механізм забезпечення : монографія / І. М. Камінська, І. М. Вахович ; Луцький нац.технічний ун-т. – Л. : Надстир'я, 2009. – 397 с.
 7. **Велентейчик Н. Ю.** Аналітична оцінка стійкості місцевих бюджетів в системі регулювання міжбюджетних

відносин / Н. Ю. Велентейчик // Інноваційна економіка. – 2012. – № 8. – С. 305.

8. Стасюк О. М. Інтегральна оцінка конкурентоспроможності регіонів України / О. М. Стасюк, І. А. Бевз // Економічна політика. – 2010. – № 6. – С. 155 – 167.

9. Уманець Л. О. Методичні підходи щодо оцінки рівня фінансової спроможності регіонів / Л. О. Уманець // Ефективна економіка. – 2012. – № 8. – С. 148 – 155.

10. Боярко І. М. Місцеві бюджети у забезпеченні соціально-економічного розвитку міста : монографія / І. М. Боярко, О. В. Люта, Н. Г. Пігуль. – Суми : ПВКП «Корпункт», 2012. – 92 с.

11. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2011 рік : Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/news/435/? lang=ua>. – 17.03.2013. – Назва з екрану.

12. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua> – 19.02.2013. – Назва з екрану.

13. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstst.gov.ua> – 19.02.2013. – Назва з екрану.

REFERENCES

Apatova, N. V. "Otsinka efektyvnosti mistsevykh biudzhetyv" [Evaluating the effectiveness of local governments]. *Ekonomika rehioniv*, no. 4 (2010): 15-22.

Balatskyi, Ie. O. "Mistsevi biudzhety yak vyznachalna lanka mistsevykh finansiv" [The local governments as defining link local finance]. *Zbirnyk naukovykh prats DonDUU*, no. 176 (2010): 268-277.

Boiarko, I. M., Liuta, O. V., and Pihul, N. H. *Mistsevi biudzhety u zabezpechenni sotsialno-ekonomichnoho rozvytku mista* [The local governments in ensuring social and economic development]. Sumy: Korpunkt, 2012.

"Biudzhetniy monitorynh: Analiz vykonannya biudzhetu za 2011 rik" [Budget Monitoring: Analysis of the Budget for 2011]. <http://www.ibser.org.ua/news/435/? lang=ua>. – 17.03.2013.

Chuhunov, I. S. "Biudzhetsna polityka yak skladova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy" [Fiscal policy as part of social and economic development]. *Visnyk KNTEU*, no. 5 (2010): 131.

Ivanov, V. V. *Teoriia i praktika mezhbiudzhetsykh otnosheniy* [Theory and practice of intergovernmental relations]. St. Petersburg: BAN; Nestor-Istoriia, 2010.

Kaminska, I. M., and Vakhovych, I. M. *Finansova spromozhnist rehionu: diahnozyka ta mekhanizm zabezpechennia* [The financial capacity of the region: diagnosis and gear support]. Lutsk: Nadstyr'ia, 2009.

Ofitsiynyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. <http://www.treasury.gov.ua> – 19.02.2013.

Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstst.gov.ua> – 19.02.2013.

Stasiuk, O. M., and Bevez, I. A. "Intehralna otsinka konkurentospromozhnosti rehioniv Ukrainy" [Integrated assessment of the competitiveness of regions of Ukraine]. *Ekonomichna polityka*, no. 6 (2010): 155-167.

Umanets, L. O. "Metodychni pidkhody shchodo otsinky rivnia finansovoi spromozhnosti rehioniv" [Methodological approaches to the assessment of the financial capacity of the regions]. *Efektivna ekonomika*, no. 8 (2012): 148-155.

Vasyliieva, T. A. "Suchasni problemy reformuvannia mistsevykh biudzhetyv v Ukraini" [Recent developments in the reform of local budgets in Ukraine]. <http://dspace.uabs.edu.ua>. – 17.03.2013.

Velenteichyk, N. Yu. "Analitychna otsinka stiikosti mistsevykh biudzhetyv v systemi rehuliuвання mizhbiudzhetsykh vidnosyn" [Analytical evaluation of the stability of local budgets in the control system of intergovernmental relations]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 8 (2012): 305.